

"Təsdiq edirəm"

"Tədris məsələləri" üzrə

prorektor vəzifəsini icra edən:

 dos. Z.I. Məmmədov

"12" 05 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050117 Tarix - coğrafiya müəllimliyi

Fakültə: Tarix, coğrafiya və incəsənət

Kafedra: "Coğrafiya və onun tədrisi metodikası"

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: İqtisadi və sosial coğrafiyanın əsasları

Fənn proqramı: ("Coğrafiya və onun tədrisi metodikası" kafedrasının 05 fevral 2020-ci il 06 sayılı protokolu ilə təsdiq edilmişdir.)

Kodu:İPF-B26

Tədris ili: V (2025-2026) Semestr: VIII

Tədris yükü: cəmi: 45 saat. Auditoriya saati -45 (30 saat müəhazirə 15 saat seminar)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 5 kredit

Auditoriya N:

Saat:

II.Müəllim haqqında məlumat:

Adı soyadı,dərəcəsi: Əmənov Qalib Alişirin oğlu.baş m.

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Əli Məmmədov küçəsi 40

Məsləhət saati: II gün saat 15⁰⁰-da.

E-mail ünvanı: 75winner@mail.ru

III.Təvsiyyə olunan dərslik, dərs vəsaitinə metodik vəsaitlər:

1. Ç.İsmayılov. "İqtisadi və sosial coğrafiyanın əsasları". Bakı, 2015.
2. N.Allahverdiyev."Azərbaycan iqtisadi coğrafiyası". Bakı, 1992.
3. R.M Məmmədov."Azərbaycan iqtisadi coğrafiyası". Bakı, 2010.
4. T.Həsənov "Orta məktəb üçün Azərbaycanın iqtisadi coğrafiyası". Dərs vəsaiti. Bakı, 1994

IV. Perekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən hər hansı fənninin tədrisi vacib deyildir.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur

IV.Fənnin məqsədi, təsviri: Orta məktəb şagirdlərinə dünya və ölkəmiz üzrə iqtisadi – sosial coğrafiyası kursunun tədrisini müasir tələblər uyğun qurmaq üsulunu öyrətmək. "İqtisadi və sosial coğrafiyanın əsasları" fənni iqtisadi coğrafiya, sosial coğrafiya elmlərinin qarşılıqlı əlaqəsi və bu əlaqələrin müasir dünyada təzahürlərinin daxili hissələri haqqında tələbələri dərinlən məlumatlandırmaqdan ibarətdir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024 cü il tarixi qərarlı olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş hədddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII.Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 30 bal kollokviumlara görə.Əgər fənn həm seminar və həm də laboratoriya varsa onda 10 bal isə labaratoriyaya görə verilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024 cü il tarixi qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzusunun mətnini tam açə bilər.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semester ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

91-100 bal	Əla	A
81-90 bal	Çox yaxşı	B
71-80 bal	Yaxşı	C
61-70 bal	Kafi	D
51-60 bal	Qənaətbəxş	E
51 baldan aşağı	Qeyri kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam –intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X. Təqvim mövzu planı: Mühazirə 30 saat , seminar 15saat Cəmi 45 saat

N	Keçirilən mühazirə, seminar, məşğələ, laboratoriya və sərbəst mövzuların məzmunu	Tarix			
		Müh.	Sem.	Müh.	Sem.
1	2	3	4	5	6
	<i>Mühazirə və seminar mövzuları</i>				
1	Mövzu: İqtisadi və sosial coğrafiyanın predmeti, obyektı və elmlər sistemində yeri Plan: 1. İqtisadi və sosial coğrafiyanın predmeti 2. Coğrafiyanın tədqiqat üsulları 3. Coğrafi İnformasiya Sistemi və onun coğrafi təhlildə əhəmiyyəti 4. Müasir İqtisadi, sosial və siyasi coğrafiyanın əsas inkişaf istiqamətləri 5. İqtisadi inkişaf və yaşayışın səviyyəsi <i>Mənbə: [1;2;3]</i>	2			
2	Mövzu: İqtisadi və sosial coğrafiyanın yaranması , əsas inkişaf mərhələləri və görkəmli alimlərin fəaliyyəti Plan: 1. Qədim dövrdə coğrafiyanın yaranması və inkişafı 2. Müsəlman dünyasında coğrafiyanın inkişafı 3. Orta əsrlərdə coğrafiyanın inkişafı	2	2		

	4. XIX-XX əsrlərdə coğrafiyanın inkişafı, elmin müasir problemləri <i>Mənbə: [1;2;3]</i>				
3	Mövzu: Yanacaq energetika sənayesinin inkişafında neft və təbii qazın rolu. Plan: 1. Neft yataqlarının mövcudluğu 2. Təbii qaz yataqlarının mövcudluğu 3. Alternativ enerji mənbələri <i>Mənbə: [1;2;3]</i>	2			
4	Mövzu: Dünya əhalisi, onun artımı. Plan: 1. Müasir insanların əcdadları: avstralopitek, pitekanthrop və neandertal insanlar 2. Yer kürəsinin əhalisinin artımı 3. Dünya əhalisinin məskunlaşması 4. Əhəlinin yaş-cins piramidası, sıxlığı <i>Mənbə: [1;2;3]</i>	2	2		
5	Mövzu: Dünya əhalisinin coğrafiyası Plan: 1. Dünyada baş verən demoqrafik proseslər 2. Beynəlxalq könüllü miqrasiya 3. Beynəlxalq məcburi miqrasiya, qaçqınlar, etnik məsələlər 4. Reprodukativ sağlamlıq və yoxsulluğun aradan qaldırılmasında global səylər. <i>Mənbə: [1;2;3]</i>	2			
6	Mövzu: Yer qabığının ehtiyatları və onların mənimsənilməsi Plan: 1. Təbii ehtiyatların yayılması 2. Mineral yanacaq xammalı 3. Dəmir filizi ehtiyatları 4. Əlvan metallar 5. Boksit ehtiyatları <i>Mənbə: [1;2;3]</i>	2	2		
7	Mövzu: Yer qabığının ehtiyatları və onların mənimsənilməsi Plan: 1. Nadir metal ehtiyatları 2. Qeyri-filiz ehtiyatları 3. Enerji istehsalı və təchizatı 4. Vulkanlar və zəlzələlərin iqtisadi-sosial təsirləri <i>Mənbə: [1;2;3]</i>	2			
8	Mövzu: İqlim dəyişikliyi və onun təsərrüfata təsiri - 1 Plan: 1. Tarixi keçmişdə global iqlim dəyişmələri 2. Dünyada iqlim dəyişməsi 3. Qasırğaların iqtisadi-sosial təsirləri 4. BMT-nin iqlim dəyişiklikləri haqda Kioto protokolu <i>Mənbə: [1;2;3]</i>	2	2		
9	Mövzu: İqlim dəyişikliyi və onun təsərrüfata təsiri - 2 Plan: 1. Alternativ enerji mənbələri (Külək, Günəş enerjisindən istifadə)	2			

	2. Atom energetikası 3. Azərbaycanda alternativ energetikanın inkişaf imkanları 4. İqlimin təsərrüfat sahələrinin ərazi təşkilinə təsiri <i>Mənbə: [1;2;3]</i>				
10	Mövzu: Dünya okeanı və onun təsərrüfat əhəmiyyəti Plan: 1. Okeanın təbii ehtiyatları 2. Dünya okeanının bioloji ehtiyatları 3. Mərcan rifləri 4. Sahillər və sahilyanı ərazilər 5. Sahil ərazilərinin mənimsənilməsi və ekoloji vəziyyət <i>Mənbə: [1;2;3]</i>	2	2		
11	Mövzu: Qurunun şirin su ehtiyatları və onun istifadə edilməsi-1 Plan: 1. Şirin su və onun təsərrüfat əhəmiyyəti 2. Yeraltı sular, bataqlıqlar və onların təsərrüfat əhəmiyyəti 3. Qar örtüyü, buzlaqlar və onların təsərrüfat əhəmiyyəti <i>Mənbə: [1;2;3]</i>	2			
12	Mövzu: Qurunun şirin su ehtiyatları və onun istifadə edilməsi-2 Plan: 1. Su ehtiyatları ilə bağlı dünyada yaşanan problemlər 2. Su ehtiyatlarının səmərəli idarə olunması ilə bağlı global çağırışlar 3. Azərbaycan Respublikasının yerüstü su ehtiyatları <i>Mənbə: [1;2;3]</i>	2	2		
13	Mövzu: Biosfer və ətraf mühitin dəyişməsi-1 Plan: 1. Torpaq ehtiyatları 2. Əkinçiliyin coğrafiyası 3. Mədəni bitkilərin yayılması <i>Mənbə: [1;2;3]</i>	2			
14	Mövzu: Biosfer və ətraf mühitin dəyişməsi-2 Plan: 1. Heyvandarlıq 2. Meşə ehtiyatları <i>Mənbə: [1;2;3]</i>	2	2		
15	Mövzu: Qlobal problemlər və onların həllində iqtisadi və sosial coğrafiyanın rolu Plan: 1. Qlobal dəyişikliklər 2. Ekoloji təhlükələr 3. İnsanın ətraf mühitə təsiri <i>Mənbə: [1;2;3]</i>	2	1		
	Cəmi: 45	30	15		

XI. Fənn üzrə tələblər:

Orta məktəb şagirdlərinə Azərbaycanın iqtisadi coğrafiyası kursunun 8 fəslə əsasında tədrisini müasir tələblər uyğun qurmaq şərtlə fəal dərsi düzgün və səmərəli yolla qurulması qaydalarını öyrətmək, əyaniliyi artırmaq üçün kontur xəritələrdən istifadə etmək üsulunu öyrətmək. S/f

(Azərbaycanın iqtisadi coğrafiyasının tədrisinin məktəb kursu) (xəritədə işləmək) fənni Azərbaycanın iqtisadi rayonları, əkinçilik, sənayesi, nəqliyyatı haqqında tələbələrə dərindən məlumatlandırmaqdan ibarətdir.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

- Azərbaycanın iqtisadi coğrafiyası haqqında məlumatları məktəb dərslikləri üzrə təhlil edir;
- Azərbaycanın iqtisadi coğrafiyası haqqında mövzunu tədris etməyin qaydalarını öyrənir;
- Azərbaycanın iqtisadi coğrafiyası haqqında olan dərslərin icmalını- gündəlik planlaşdırmasını tərtib etməyi bacırır;
- Azərbaycanın iqtisadi coğrafiyası haqqında dərslərin kurikulum tələblərinə uyğun təqdim edir;
- Azərbaycanın iqtisadi coğrafiyası haqqında məlumatları kontur xəritəyə köçürməyi öyrənir;

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

İmtahan sualları

1. İqtisadi və sosial coğrafiyanın predmeti
2. Coğrafiyanın tədqiqat üsulları
3. Coğrafi İnformasiya Sistemi və onun coğrafi təhlildə əhəmiyyəti
4. Müasir İqtisadi, sosial və siyasi coğrafiyanın əsas inkişaf istiqamətləri
5. İqtisadi inkişaf və yaşayışın səviyyəsi
6. Qədim dövrdə coğrafiyanın yaranması və inkişafı
7. Müsəlman dünyasında coğrafiyanın inkişafı
8. Orta əsrlərdə coğrafiyanın inkişafı
9. XIX-XX əsrlərdə coğrafiyanın inkişafı, elmin müasir problemləri
10. Neft yataqlarının mövcudluğu
11. Təbii qaz yataqlarının mövcudluğu
12. Alternativ enerji mənbələri
13. Müasir insanların əcdadları: avstralopitek, pitekanthrop və neandertal insanlar
14. Yer kürəsinin əhalisinin artımı
15. Dünya əhalisinin məskunlaşması
16. Əhəlinin yaş-cins piramidası, sıxlığı
17. Dünyada baş verən demografik proseslər
18. Beynəlxalq könüllü, məcburi miqrasiya, qaçqınlar, etnik məsələlər
19. Reproduktiv sağlamlıq və yoxsulluğun aradan qaldırılmasında global səylər.
20. Təbii ehtiyatların yayılması
21. Mineral yanacaq xammalı
22. Dəmir filizi ehtiyatları
23. Əlvan metallar, Boksit ehtiyatları
24. Nadir metal ehtiyatları
25. Qeyri-filiz ehtiyatları
26. Enerji istehsalı və təchizatı
27. Vulkanlar və zəlzələlərin iqtisadi-sosial təsirləri
28. Dünyada iqlim dəyişməsi
29. Qasırğaların iqtisadi-sosial təsirləri
30. BMT-nin iqlim dəyişiklikləri haqda Kioto protokolu
31. Alternativ enerji mənbələri (Külək, Günəş enerjisindən istifadə)
32. Atom energetikası
33. Azərbaycanda alternativ energetikanın inkişaf imkanları
34. İqlimin təsərrüfat sahələrinin ərazi təşkilinə təsiri
35. Okeanın təbii ehtiyatları, dünya okeanının bioloji ehtiyatları

36. Mərcan rifləri, Sahillər və sahilyanı ərazilər
37. Sahil ərazilərinin mənimsənilməsi və ekoloji vəziyyət
38. Şirin su və onun təsərrüfat əhəmiyyəti
39. Yeraltı sular, bataqlıqlar, qar örtüyü, buzlaqlar və onların təsərrüfat əhəmiyyəti
40. Su ehtiyatlarının səmərəli idarə olunması ilə bağlı global çağırışlar
41. Azərbaycan Respublikasının yerüstü su ehtiyatları
42. Torpaq ehtiyatları, əkinçiliyin coğrafiyası
43. Heyvandarlıq
44. Meşə ehtiyatları
45. Ekoloji təhlükələr, İnsanın ətraf mühitə təsiri

I Kollektiv sualları(11.11.2025 tarixinədək keçirilən mövzular üzrə):

1. İqtisadi və sosial coğrafiyanın predmeti
2. Müasir İqtisadi, sosial və siyasi coğrafiyanın əsas inkişaf istiqamətləri
3. İqtisadi inkişaf və yaşayışın səviyyəsi
4. Qədim dövrdə və orta əsrlərdə coğrafiyanın yaranması və inkişafı
5. XIX-XX əsrlərdə coğrafiyanın inkişafı, elmin müasir problemləri
6. Neft və təbii qaz yataqlarının mövcudluğu
7. Alternativ enerji mənbələri
8. Yer kürəsinin əhalisinin artımı, dünya əhalisinin məskunlaşması
9. Əhalinin yaş-cins piramidası,sıxlığı
10. Beynəlxalq səviyyədə könüllü miqrasiya məcburi miqrasiya, qaçqınlar, etnik məsələlər

II Kollektiv sualları (12.12.2025 arahğında keçirilən mövzular üzrə):

1. Reprodukativ sağlamlıq və yoxsulluğun aradan qaldırılmasında global səylər.
2. Mineral yanacaq xammalı
3. Dəmir filizi ehtiyatları və əlvan metalların yayılması
4. Boksit ehtiyatları və nadir metal ehtiyatları
5. Qeyri-filiz ehtiyatları
6. Enerji istehsalı və təchizatı
7. Dünyada iqlim dəyişməsi
8. Azərbaycanda alternativ enerjetikanın inkişaf imkanları
9. Okeanın təbii ehtiyatları, dünya okeanının bioloji ehtiyatları
10. Şirin su və onun təsərrüfat əhəmiyyəti

İqtisadi və sosial coğrafiyası əsasları- fənninin sillabusu 050117-Tarix və coğrafiya müəllimliyi ixtisası (işçi proqramları üzə) tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus "Coğrafiya və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir (12 Sentyabr 2025-ci il, protokol № 01).

Fənn müəllimi:

b/m Q.A.Əmənov

Kafedra müdiri:

dos. S.Q.Əzizov